

непримиренну, одвічну гру прекрасного з гидким у контексті одного цілого – суспільства; про значення краси в сучасному її розумінні. Роман свідомо насичений автором міфологічним та ігровим підтекстом, цей твір постає новим видом роману, де мотив гри нерідко взаємодіє з темою істинності буття. Також слід зазначити, що Фаулз-постмодерніст використовує міфологічний ігровий підтекст, а також грається з жанрами, поєднуючи ознаки казки, детективу, притчі, есе й роману.

ЛІТЕРАТУРА

1. Исаакян Е. Ц. Средства актуализации концептуальной метафоры в творчестве Дж. Фаулза [Текст] : автореф. дис. ... канд. филол. наук : 10.02.07 / Исаакян Егине Цолаковна ; Ереван. гос. ун-т. – Ереван, 2013. – 26 с.
2. Жлуктенко Н. Интеллектуальна проза Джона Фаулза / Жлуктенко Н. // Література Англії ХХ ст. – К., 1993. – с.329 – 336
3. Сачик О. Мистецтво гри: (проза Джона Фаулза) / О. Сачик // Слово і час. – 1997. – №8. – С.68 – 69
4. Фаулз Д. Коллекционер [Текст] : роман / Д. Фаулз ; пер.с англ. И. Бессмертная. – М. : Вагриус, 1996. – 320 с.
5. Rogalińska M. Verbal Struggle for Power in "The Collector" by John Fowles [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://przegladdziennikarski.pl/analysis-of-the-collector-by-john-fowles/>

Наволокіна Лариса,

студентка 4 курсу факультету філології
та соціальних комунікацій.

Наук. керівник: **І. Е. Співак**, к. філол. н., доцент (БДПУ)

РОМАН ДЖ. ОРВЕЛЛА «1984» ЯК ЛІТЕРАТУРНА МОДЕЛЬ ТОТАЛІТАРНОГО СУСПІЛЬСТВА

Роман Джорджа Орвелла «1984» – це твір-попередження, фантастичний роман з елементами сатири, який вважається одним із найвідоміших у жанрі антиутопії. Завдяки твору англійського письменника антиутопія як жанр набула певної канонічності.

Виданий у далекому 1949 роман було включено газетою «The Times» у 2009 році до списку 60-ти найкращих книг, опублікованих за останні шістьдесят років, а журнал «Newsweek» поставив роман на друге місце в списку ста найкращих книг всіх часів і народів.

Назва роману і навіть ім'я автора вживаються для позначення суспільного устрою, що нагадує описаний у творі тоталітарний режим.

Жанр антиутопії був і залишається предметом численних літературних студій як українських (О. Ніколенко, Г. Баран, Т. Духовний, Г. Сиваченко), так і зарубіжних (Б. Ланін, М. Липовецький, М. Золотоносов, Е. Коломійцева, Ц. Тодоров, І. Тарталья (I. Tartaglia), Г. Морсон (G. Morson), А. Петруччані (A. Petrucciani), А.Л. Мортон (A. L. Morton)) вчених. У науковій літературі вивчаються причини виникнення антиутопії, досліджується генеза, особливості конфлікту, прогностичні аспекти філософсько-

сатиричної моделі майбутнього, а також окремі риси поезики

Творчість Дж. Орвелла, чий роман «1984» вписано в антиутопічний дискурс ХХ століття, досліджували не тільки зарубіжні – П. Станські, В. Абрахамс (P. Stansky, W. Abrahams), Дж. Аткінс (J. Atkins), А. Рахман (A. Rahman), Я. Слатер (I. Slater), О. Зверєв, О. Кустарьов та інші, а й вітчизняні вчені – О. Боднар, М. Борецький, М. Вайновська, Ю. Жаданов, Ю. Колядич. Показово, що про життєвий і творчий шлях Дж. Орвелла існує більше досліджень, ніж сам він написав за життя.

Мета роботи: проаналізувати модель тоталітарного суспільства, створену у романі Дж. Орвелла «1984». Поставлена мета визначила рішення наступних **завдань:**

- вивчити стан дослідження означеної проблеми;
- проаналізувати визначення поняття «антиутопія» та жанрові ознаки антиутопії;
- характеризувати особливості створення моделі тоталітарного суспільства в романі.

Для реалізації поставленої мети в роботі інтегровано біографічний, історико-культурний, філологічний методи дослідження, а також метод рецептивної естетики.

Поява у 20-х роках ХХ ст. різних форм тоталітарних режимів викликала широкий мистецький резонанс і активізувала художнє осмислення цих трагічних явищ нового тисячоліття у культурі та літературі зокрема. Зарубіжні письменники Дж. Орвелл (G. Orwell), О. Хакслі (A. Huxley), А. Кестлер (A. Koestler), І. Сілоне (I. Silone), А. Жид (A. Gide), А. Мальро (A. Malraux), Ч. Мілош (Cz. Milosz), М. Джілас (M. Djilas), українські – В. Винниченко, І. Багряний, В. Барка та російські – Є. Замятін, О. Солженіцин, А. Платонов, М. Булгаков та ін. у своїх художніх і публіцистичних творах представили своєрідне мистецьке бачення тоталітаризму.

Відповідною формою художнього втілення названих трагічних явищ ХХ століття стає антиутопія – «зображення у художній літературі небезпечних наслідків, пов'язаних з експериментуванням над людством задля його «поліпшення», певних, часто припадних соціальних ідеалів» [2, с. 48].

У романі «1984» Дж. Орвелл зображує тоталітарну державу Океанію, яка живе за трьома принципами, що за своєю суттю ворожі існуванню людини («WAR IS PEACE, FREEDOM IS SLAVERY, IGNORANCE IS STRENGTH» [3]), й намагається повністю підкорити особистість як фізично (погана їжа, житло, дефіцит продовольчих товарів, репресії, тортури, «розпилення»), так і морально (контроль над інстинктами, думками, мовою). Суспільство Океанії знаходиться в атмосфері тотального стеження й постійного відчуття страху.

Авторську увагу сфокусовано на Вінстоніві Сміті – члені зовнішньої партії, який, згідно з ідеологією (АНГСОЦ (Ingsoc) – англійський соціалізм), носить у собі зерно бунту проти влади. В основі сюжету – конфлікт особистості – Вінстон Сміт і держави – вигадана країна Океанія, якою, керує Старший Брат і яка заснована на ненависті. Громадяни Океанії використовують «новомову» («newspeak») – особливу форму мови, яка

поширюється в їхній країні та принципи якої сформовані в додатку до роману. За усіма жителями ведеться постійне спостереження через телеекран (telescreen) – пристрій, що поєднує в собі телевізор з єдиним каналом і відеокамеру, яку не можна вимкнути. Думкозлочин (thoughtcrime) – єдиний злочин в Океанії, що карався смертю. Під це поняття попадав навіть не просто вчинок, а тільки сама думка про нього. Репресивним органом, котрий запобігав думкозлочину, була Поліція думки (Thought Police). Органи влади – Міністерство Миру (Minipax), Міністерство Достатку (Miniplenty), Міністерство Правди (Minitrue), Міністерство Любові (Miniluv), назви яких є антонімами до їх справжніх функцій та прикладом дводумства. Тож перед нами – картину світу, в якому не тільки страшно, а й неможливо жити.

Таким чином, роман Дж. Орвелла «1984» – це роман-антиутопія, який набув світової популярності і який було досліджено з філософських, соціологічних, політологічних позицій. Вплив роману можна простежити як у мистецтві і літературі, так і в суспільних науках другої половини ХХ століття.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боднар О. І. Художньо-публіцистичні візії тоталітаризму у творчості М. Рудницького і Дж. Орвелла : рецептивно-комунікативний аспект : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філ. наук : спец. 10.01.05 «Порівняльне літературознавство» / О. І. Боднар. – Тернопіль, 2012. – 21 с.
2. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. – К. : ВЦ «Академія», 2007. – С. 48
3. Оруэлл Д. 1984: роман. Скотный Двор : сказка-аллегория : [пер. с англ.] / Джордж Оруэлл. – М. : АСТ : Астрель, 2012. – 361 с.

Єлізавета Осипчук,

Студентка 7 курсу

Факультету філології та соціальних комунікацій

Наук.керівник: **М. М. Богданова**, канд.філолог.наук, доцент

ПОЕТИКА ПОВСЯКДЕННОГО ПРОСТОРУ В РОМАНІ ГАЛИНИ ВДОВИЧЕНКО «ПІВ'ЯБЛУКА», «ІНШІ ПІВ'ЯБЛУКА»

Проблема повсякденності вивчається в історіографії, соціології, філософії, психології. Повсякденність має довгу історію, але предметом теоретичного вивчення стала в ХХ ст. Значна частина розробок належить представникам методології історичної антропології, що розроблялася у французькій школі «Анналів» (Л. Февр, М. Блок, Ф. Бродель та ін.), дослідникам феноменології (Ф. Брентано, Е. Гуссерль, М. Гайдеггер та ін.) і розробкам феноменологічної соціології (А. Шютц, П. Бергер, Т. Лукман, Е. Гоффман).

У літературознавстві окреме зацікавлення має «повсякденність» як певний часовий вимір зі своїми просторовими характеристиками. Це дає можливість глибше проаналізувати естетичне оформлення предметно-